



The Role of Attachment Styles and Personality Characteristics in Adolescent's Self-Esteem

Samane Najafi¹, Najmeh Ebrahimi¹, Najme Sadat Hajivosough²,
Alireza Namaei Qasemnia^{3,*}, Meysam Mohseni⁴, Mojtaba Khoshdast Kakhki⁴

¹ Instructor, MSc in Nursing Education, Nursing School, Social Development and Health Promotion Research Center, Gonabad University of Medical Sciences, Gonabad, Iran

² Instructor, PhD Student of Educational Psychology, Gonabad University of Medical Sciences, Gonabad, Iran

³ MSc Student in Nursing, Student Research Committee, Gonabad University of Medical Sciences, Gonabad, Iran

⁴ BSN Student, Student Research Committee, Gonabad University of Medical Sciences, Gonabad, Iran

* **Corresponding author:** Alireza Namaei Qasemnia, MSc Student in Nursing, Student Research Committee, Gonabad University of Medical Sciences, Gonabad, Iran. E-mail: arngh72@yahoo.com

Received: 08 Aug 2018

Accepted: 13 Nov 2018

Abstract

Introduction: Adolescence is one of the most sensitive and most critical stages of human life. An entry in this period, most people are faced with numerous problems including low self-esteem stems. This study aimed to determine the role of attachment styles and personality characteristics in adolescents' self-esteem in Gonabad in 2017.

Methods: This study is analytical and cross-sectional and correlational study that on 202 adolescents studying in high school of Gonabad in 2017 was conducted. The samples were selected by random cluster sampling data through Rosenberg Self-Esteem, Collins and Reid attachment styles and NEO Personality questionnaires were collected. Then, with linear regression, Pearson correlation coefficient, t-test and ANOVA tests were analyzed. P-Value at the less level than 0.05 was considered significant.

Results: Between secure and insecure attachment styles with self-esteem in a positive and significant relationship and between anxious attachment styles with self-esteem negative significant relationship there is. In addition to, between the scope of extraversion, agreeableness and conscientiousness with self-esteem there is a positive and significant relationship and between self-esteem with neuroticism scope there is negative and significant relationship.

Conclusions: Regarding the results, hence should be using psychologists, counselors and other effective professionals, to the education of parents and those involved in the educational system with a focus on "how to train children and students with secure attachment styles and personality characteristics positive predictor self-esteem" was taken to prevent the formation of some problems this time.

Keywords: Attachment, Personality, Self-esteem, Adolescence



نقش سبک‌های دلبستگی و ویژگی‌های شخصیتی در عزت نفس نوجوانان

سمانه نجفی^۱، نجمه ابراهیمی^۱، نجمه سادات حاجی‌وثوق^۲، علیرضا نمائی‌قاسم‌نیا^{۳*}،
میثم محسنی^۴، مجتبی خوشدست‌کاخکی^۴

^۱ مربی، کارشناس ارشد آموزش پرستاری، دانشکده پرستاری، مرکز تحقیقات توسعه اجتماعی و ارتقاء سلامت، دانشگاه علوم پزشکی گناباد، گناباد، ایران

^۲ مربی، دانشجوی دکتری روانشناسی تربیتی، دانشگاه علوم پزشکی گناباد، گناباد، ایران

^۳ دانشجوی کارشناس ارشد پرستاری، کمیته تحقیقات دانشجویی، دانشگاه علوم پزشکی گناباد، گناباد، ایران

^۴ کارشناس پرستاری، کمیته تحقیقات دانشجویی، دانشگاه علوم پزشکی گناباد، گناباد، ایران

* نویسنده مسئول: علیرضا نمائی‌قاسم‌نیا، دانشجوی کارشناس ارشد پرستاری، کمیته تحقیقات دانشجویی، دانشگاه علوم پزشکی گناباد، گناباد، ایران. ایمیل: arngh72@yahoo.com

تاریخ پذیرش مقاله: ۱۳۹۷/۰۸/۲۲

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۹۷/۰۵/۱۷

چکیده

مقدمه: دوره نوجوانی یکی از بحرانی‌ترین مراحل زندگی آدمی است. ورود به این دوره اغلب افراد را با مشکلاتی از جمله کاهش عزت نفس مواجه می‌کند. پژوهش حاضر با هدف تعیین نقش سبک‌های دلبستگی و ویژگی‌های شخصیتی در عزت نفس نوجوانان شهر گناباد در سال ۱۳۹۵ انجام شد.

روش کار: این پژوهش مقطعی بر روی ۲۰۲ نفر از نوجوانان شاغل به تحصیل در دبیرستان در سال ۱۳۹۵ انجام گرفت. نمونه‌ها با روش نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای انتخاب و داده‌ها از طریق پرسشنامه‌های عزت نفس روزنبرگ، ویژگی‌های شخصیتی نئو و سبک‌های دلبستگی کولینز و رید جمع‌آوری شد. سپس با آزمون‌های رگرسیون خطی، ضریب همبستگی پیرسون، t مستقل و آنالیز واریانس تحلیل گردید. P-value در سطح کمتر از ۰/۰۵ معنی‌دار لحاظ شد.

یافته‌ها: بین سبک‌های دلبستگی ایمن و اجتنابی با عزت نفس رابطه‌ای مثبت و معنادار و بین سبک‌های دلبستگی اضطرابی با عزت نفس ارتباطی منفی و معنادار وجود دارد. علاوه بر این بین حیطه‌های برون‌گرایی، توافق و وظیفه‌شناسی با عزت نفس ارتباطی مثبت و معنادار و بین حیطه روان‌رنجوری با عزت نفس ارتباطی منفی و معنادار وجود دارد.

نتیجه‌گیری: توصیه می‌شود از طریق مداخلاتی نظیر آموزش والدین و افراد دخیل در نظام آموزشی با محوریت چگونگی تربیت فرزندان و دانش‌آموزانی با سبک‌های دلبستگی ایمن و ویژگی‌های شخصیتی پیش‌بینی‌کننده مثبت عزت نفس از شکل‌گیری برخی مشکلات این دوران جلوگیری شود.

کلیدواژه‌ها: دلبستگی، شخصیت، عزت نفس، نوجوانی

تمامی حقوق نشر برای انجمن علمی پرستاری ایران محفوظ است.

مقدمه

دوره نوجوانی یکی از حساس‌ترین و بحرانی‌ترین مراحل زندگی آدمی است. ورود به این دوره فرد را با مشکلات فراوانی مواجه می‌کند. در این دوره سازگاری دچار آشفتگی می‌شود و علایم بلوغ جسمی و روانی یکی پس از دیگری مشخص می‌گردد و در فرد نوعی غافل‌گیری مشاهده می‌شود [۱، ۲]. به سبب بروز مسائل خاص، این دوره با نوعی سر

درگمی همراه با کاهش عزت نفس همراه است [۳]. عزت نفس پایین موجب انزوا، گوشه‌گیری و یا پرخاشگری و رفتارهای ضد اجتماعی می‌شود [۴]. تری در پژوهشی نشان داد که افزایش عزت نفس برای پیشگیری از مشکلاتی که ممکن است بر اثر عزت نفس پایین برای نوجوان بوجود آید ضروری است [۵]. به طور معمول عزت نفس تا

خصوصیت، تکانش وری، افسردگی و عزت نفس پایین برمی‌گردد. برون‌گرایی، به تمایل فرد برای مثبت بودن، جرات طلبی، پرنرزی بودن و صمیمی بودن اطلاق می‌شود. گشودگی، به تمایل فرد برای کنجکاوی، عشق به هنر، هنرمندی، انعطاف پذیری، خردمندی و خردورزی اطلاق می‌شود. توافق‌پذیری، به تمایل فرد برای بخشندگی، مهربانی، همدلی، و نوع دوستی مربوط است و سرانجام وظیفه‌شناسی، به تمایل فرد برای منظم بودن، کارآبودن، قابلیت اعتماد، خودنظم‌بخشی، پیشرفت‌مداری، منطقی بودن و آرام‌بودن برمی‌گردد [۱۷].

یافته‌های پژوهشی نشان می‌دهند که میان عزت نفس بالا و ویژگی‌های شخصیتی مثبت در افراد رابطه وجود دارد، افرادی که عزت نفس بالایی دارند دارای ویژگی‌هایی چون پختگی روانی، ثبات، واقع‌گرایی، آرامش، توانایی بالا در تحمل ناکامی و شکست هستند، در حالی که افرادی که عزت نفس پایینی دارند از چنین ویژگی‌هایی برخوردار نیستند [۱۳]. در همین راستا نتایج برخی از مطالعات نیز حاکی از این است که بین سبک دلبستگی با ابعاد شخصیتی ارتباط وجود دارد بطوری که سبک دلبستگی ایمن با بعد برون‌گرایی ارتباط مثبت و سطح دلبستگی نا ایمن با این بعد ارتباط منفی دارد. از آنجا که این دو عامل می‌تواند نقش تعیین‌کننده‌ای در سلامت روان داشته باشد، بویژه در دوران نوجوانی که کاهش عزت نفس به صورت چشمگیری مشاهده می‌شود، بر آن شدیم تا نقش سبک‌های دلبستگی و ویژگی‌های شخصیتی در عزت نفس نوجوانان شهر گناباد را بررسی کنیم.

روش کار

این پژوهش، مطالعه‌ای مقطعی و از نوع همبستگی می‌باشد که جامعه آماری آن نوجوانان شاغل به تحصیل در مدارس شهر گناباد در سال تحصیلی ۹۶-۱۳۹۵ بودند. نمونه پژوهش شامل ۲۰۲ دانش‌آموز نوجوان در سنین ۱۳ تا ۱۸ سال بود که با روش نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای براساس مدرسه و کلاس انتخاب شدند؛ به طوری که چهار مدرسه متوسطه (دو دخترانه و دو پسرانه) به صورت تصادفی ساده انتخاب و سپس از هر مدرسه دو کلاس به منظور انتخاب واحدهای پژوهش در نظر گرفته شدند. حجم نمونه لازم بر اساس مطالعه مشابه (۱۶)، با در نظر گرفتن ضریب اطمینان ۹۵ درصد با مقادیر $P = 0.5$ و $d = 0.05$ ، و با استفاده از فرمول زیر، حجم نمونه، ۲۰۲ نفر محاسبه شد.

$$n = \frac{z^2 p(1-p)}{d^2}$$

معیارهای ورود به این مطالعه شامل تمایل نوجوان جهت شرکت در مطالعه، اشتغال به تحصیل در مدارس دوره متوسطه شهر گناباد و سن ۱۳ تا ۱۸ سال بودند و عدم تمایل به ادامه همکاری در مطالعه از جمله معیارهای خروج از این مطالعه بود. ابزارهای این پژوهش شامل فرم اطلاعات دموگرافیک، پرسشنامه عزت نفس روزنبرگ، پرسشنامه ویژگی‌های شخصیتی نئو و نیز پرسشنامه سبک‌های دلبستگی کولینز و رید بود. پرسشنامه اطلاعات دموگرافیک شامل سؤالاتی از جمله سن، جنس، وضعیت تأهل، سن پدر، سن مادر، تعداد فرزندان خانواده، سطح تحصیلات مادر، سطح تحصیلات پدر، شغل مادر، شغل پدر و سطح درآمد خانواده بود. برای تعیین روایی پرسشنامه اطلاعات دموگرافیک از روایی محتوایی استفاده شد.

رسیدن به سن نوجوانی به تدریج افزایش می‌یابد اما در سن نوجوانی اغلب دچار کاهش می‌شود [۱]. اریکسون معتقد است که اغلب نوجوانان به خصوص در اوایل نوجوانی کاهش عزت نفس را تجربه می‌کنند [۱۱]. چرا که آنها در جستجوی یک هویت ثابت هستند. اما بسیاری از تغییرات جسمی، شناختی و اجتماعی که در دوران بلوغ اتفاق می‌افتد نوجوان را دچار احساس منفی نسبت به خود نموده و به این نتیجه گیری امید دارد که من آنچه باید باشم نیستم [۱۶]. از جمله عوامل روانشناختی مؤثر بر سلامت جسم و روان، ویژگی‌های شخصیتی و سبک‌های دلبستگی هستند [۱۷]. از لحاظ دلبستگی، نوجوانی یک دوره انتقال است که در برهه‌ای از این دوره، نوجوان شروع به فعالیت‌های فراوانی در جهت استقلال یافتن و عدم وابستگی به مراقبت از جانب نگاره‌های دلبستگی اولیه می‌کند [۸]. دلبستگی پیوند عاطفی نیرومندی است که هر فرد در زندگی‌اش برای افراد خاصی ایجاد می‌کند [۹]. نظریه دلبستگی بالبی بیان می‌کند که روابط کودک با مراقبان (مادر یا جانشین مادر) در سال‌های اولیه زندگی منجر به تشکیل الگوهای روانی خاصی می‌شود که مبنای بیشتر روابط بین فردی در بزرگسالی است [۱۰]. به دنبال خط پژوهش بالبی، آینسورث، واتر و وال سه سبک دلبستگی را توصیف نمودند: ایمن، اضطرابی-دوسوگرا و اضطرابی-اجتنابی [۱۱]. نقش این سبک‌های دلبستگی در روابط بزرگسالان را هازان و شیور مورد پژوهش قرار دادند. دلبستگی نقش به سزایی در کمک کردن به نوجوانان در برخورد با چالش‌های نوجوانی دارد؛ بطوری که الگوهای دلبستگی ناسالم در طی دوره کودکی مشکل رفتاری و اعمال بزه را در نوجوانی ایجاد می‌کند [۱۲]. نظریه دلبستگی مبنای نظری قوی را برای درک وجود مشکلات رفتاری و هیجانی در دوران نوجوانی در اختیار قرار داده است [۱۰]. یکی از عوامل احتمالی مؤثر بر عزت نفس ویژگی‌های شخصیتی افراد است. ویژگی شخصیتی بدون شک یکی از مباحث اصلی و بنیادی علم روان‌شناسی است، از آنجا که این ویژگی‌ها زیر بنای نظام روانی و رفتاری افراد را تشکیل می‌دهند، پرداختن به این مقوله می‌تواند جنبه‌های خاصی از ابعاد روانی و عملکردی افراد را در زمینه‌های مختلف روشن سازد [۱۳].

شخصیت را می‌توان به صورت مجموعه‌ای با دوام و بی‌نظیر و ویژگی‌هایی تعریف کرد که ممکن است در موقعیت‌های مختلف تغییر کند. شلدون در تعریف خود چنین عنوان می‌کند: "شخصیت، سازمان یافتگی پویایی جنبه‌های عقلی، عاطفی، انگیزشی و فیزیولوژیکی فرد را گویند" [۱۴]. به طور کلی ویژگی‌های شخصیتی، الگوهای همسان افراد در رفتار، احساسات، افکار و ویژگی‌های فردی هستند که موجب تمایز فرد از دیگران می‌شوند. این ویژگی‌ها می‌توانند سه کارکرد داشته باشند: خلاصه کردن صفات شخصیتی فرد، پیش‌بینی کردن رفتارهای آینده فرد، تبیین رفتارهایی که از فرد سر می‌زند [۱۵]. کتل معتقد است که شخصیت از صفات یا عواملی تشکیل شده است که می‌توان آن‌ها را به وسیله روش تحلیل عاملی به دست آورد [۱۶]. نظریه پنج عاملی شخصیت که پنج عامل بزرگ نیز معروف است از سوی دو روانشناس ساکن ایالات متحده به نام کاستا و مک کری در اواخر دهه ۸۰ میلادی ارائه شد. پنج عامل اصلی عبارتند از: نوروتسیزم که عصبیت یا بی‌ثباتی هنجاری نیز نامیده شده است، برون‌گرایی، باز بودن به تجربه، توافق و وجدانی بودن یا وظیفه‌شناسی، روان‌رنجوری به تمایل فرد برای تجربه اضطراب، تنش، ترحم‌جویی،

برای سنجش عزت نفس از مقیاس عزت نفس روزنبرگ (۱۹۶۵) استفاده شد که عزت نفس کلی و ارزش شخصی را اندازه می‌گیرد. این مقیاس شامل ۱۰ عبارت کلی است. روزنبرگ باز پدیدآوری مقیاس را ۰/۹ و مقیاس پذیری آن را ۰/۷ گزارش کرده است. ضرایب آلفای کرونباخ برای این مقیاس در نوبت اول ۰/۸۷ برای مردان و ۰/۸۶ برای زنان و در نوبت دوم، ۰/۸۸ برای مردان و ۰/۸۷ برای زنان محاسبه شده است. همبستگی آزمون مجدد در دامنه ۰/۸۸-۰/۸۲ و ضریب همسانی درونی یا آلفای کرونباخ در دامنه ۰/۸۸-۰/۷۷ قرار دارد. این مقیاس از روایی داخلی رضایت بخشی (۰/۷۷) برخوردار است. همچنین همبستگی بالایی با پرسشنامه ملی نیویورک و گاتمن در سنجش عزت نفس دارد، لذا روایی محتوایی آن نیز مورد تأیید است. نمره بالاتر از صفر نشان دهنده عزت نفس بالا و نمره کمتر از صفر نشان دهنده عزت نفس پایین است. نمره (۱۰+) نشان دهنده عزت نفس خیلی بالا و نمره (۱۰-) نشان دهنده عزت نفس خیلی پایین می‌باشد. بنابراین، هر چه نمره بالاتر باشد، به همان اندازه سطح عزت نفس خواهد بود و برعکس. دامنه نمرات بین (۱۰-) و (۱۰+) قرار دارد [۸].

پرسشنامه نئو یکی از جدیدترین پرسشنامه‌های مربوط به ارزیابی ساخت شخصیت براساس دیدگاه تحلیل عاملی است. این آزمون به لحاظ انعکاس ۵ عامل اصلی امروزه به عنوان یک مدل فراگیر بر اساس تحلیل عوامل محسوب می‌شود و گستردگی کاربرد آن در ارزیابی شخصیت افراد سالم و نیز در امور بالینی می‌تواند یکی از مناسب‌ترین ابزار ارزیابی شخصیت باشد. پاسخنامه این پرسشنامه بر اساس مقیاس لیکرت ۵ درجه‌ای تنظیم شده است. در هنجاریابی آزمون نئو که توسط گروهی فرشی (۱۳۸۰) روی نمونه‌ای با حجم ۲۰۰۰ نفر از بین دانشجویان دانشگاه‌های تبریز، شیراز و دانشگاه‌های علوم پزشکی این دو شهر صورت گرفت، ضریب همبستگی ۵ بعد اصلی را بین ۰/۵۶ تا ۰/۸۷ گزارش کرده است. ضرایب آلفای کرونباخ در هر یک از عوامل اصلی روان آزرده‌گی خویی، برون گرایی، باز بودن، سازگاری و با وجدانی به ترتیب ۰/۸۶، ۰/۷۳، ۰/۵۶، ۰/۶۸ و ۰/۸۷ به دست آمد [۱۸]. مقیاس سبک‌های دلبستگی کولینز و رید، مشتمل بر ۱۸ سؤال بوده که با طیف لیکرت ۵ درجه‌ای سنجیده می‌شود. نتایج تحلیل عاملی سه زیر مقیاس را در این پرسشنامه نشان می‌دهد: (۱) دلبستگی (۲) نزدیک بودن (۳) اضطراب. ضریب اعتبار این پرسشنامه نیز با استفاده از شیوه بازآزمایی بر روی ۱۰۵ دختر و پسر در شهر تهران ۰/۹۷ گزارش گردیده است. روایی این پرسشنامه نیز مناسب گزارش شده است. برای گزینه‌های ۱ تا ۵ به ترتیب نمرات ۰ تا ۴ در نظر گرفته می‌شود. سؤالات ۱، ۶، ۸، ۱۷، ۱۳، ۱۴ دلبستگی ایمن را می‌سنجند. سؤالات ۵، ۲، ۱۶، ۱۴، ۷، ۱۸ دلبستگی اجتنابی را مورد ارزیابی قرار می‌دهند و سرانجام سؤالات ۱۵، ۱۱، ۱۰، ۹، ۴، ۳ دوسوگرا / اضطرابی را می‌سنجد. در مواردی که سؤالات باید معکوس نمره گذاری شود (که در دستورالعمل نمره گذاری با علامت* مشخص شده‌اند) باید بر روی گزینه‌های ۱ تا ۵ به ترتیب نمرات ۴، ۳، ۲، ۱ و صفر در نظر گرفته شود. نمرات ۶ ماده هر مقیاس با هم جمع شده و نمره زیر مقیاس بدست می‌آید [۱۹].

جهت جمع‌آوری داده‌ها پس از انجام هماهنگی‌های لازم با مسئولین دانشگاه، کسب مجوزهای لازم از اداره آموزش و پرورش شهرستان گناباد و اخذ کد اخلاق در پژوهش (IR.GMU.REC.1394.117) از

کمیته منطقه‌ای اخلاق در دانشگاه علوم پزشکی گناباد، پژوهشگران با حضور در کلاس‌های درس مدارس دوره متوسطه شهرستان و با کسب اطمینان از دارابودن افراد از معیارهای ورود به مطالعه، پس از ارائه توضیحات لازم در خصوص اهداف پژوهش، گرفتن رضایت آگاهانه از شرکت‌کنندگان و اطمینان دادن به آنان در خصوص محرمانه‌ماندن اطلاعات، پرسشنامه‌ها را توزیع و پس از تکمیل به صورت خوداظهاری، آن‌ها را جمع‌آوری کردند. داده‌ها پس از جمع‌آوری، کدگذاری و وارد رایانه شدند. پس از کنترل صحت ورود داده‌ها، تجزیه و تحلیل با نرم افزار SPSS نسخه ۲۱ انجام گردید. تجزیه و تحلیل داده‌ها در دو بخش آمار توصیفی (فراوانی، درصد، میانگین و انحراف معیار) و آمار استنباطی (آزمون‌های رگرسیون خطی، تی-مستقل، ANOVA و ضریب همبستگی پیرسون) صورت گرفت. به منظور بررسی تبعیت متغیرهای کمی از توزیع نرمال از آزمون کولموگروف اسمیرنوف استفاده شد. نتایج حاصل از آزمون‌های آماری در سطح کمتر از ۰/۰۵ معنی‌دار لحاظ گردید.

یافته‌ها

طبق نتایج حاصل از این پژوهش، میانگین سن نوجوانان شرکت کننده ۱۵/۵۳±۱۱/۱۷ سال، میانگین سن پدر آنان ۴۶/۶۸±۶/۵۲ سال و میانگین سن مادر ۴۰/۴۳±۵/۰۳ سال بود. میانگین تعداد فرزندان خانواده نیز ۲/۹۶±۱/۱۰ نفر می‌باشد. ۴۹ درصد از نوجوانان مؤنث (۹۹ نفر) و ۵۱ درصد مذکر (۱۰۳ نفر) بودند. از نظر وضعیت تأهل، ۹۳/۱ درصد مجرد (۱۸۸ نفر)، ۶/۴ درصد متأهل (۱۳ نفر) و ۰/۵ درصد مطلقه (۱ نفر) بودند. سطح تحصیلات اکثر مادران و پدران دیپلم بود (به ترتیب ۳۰/۲ و ۳۴/۳ درصد). ۷۱/۱ درصد مادران خانه دار (۱۵۵ نفر) بوده و ۵۴/۲ درصد پدران (۱۰۹ نفر) شغل آزاد داشتند. ۱۶۱ نفر از واحدهای پژوهش (۷۹/۷ درصد) درآمد خانواده‌شان را در حد کفاف، ۱۷/۳ درصد (۳۵ نفر) بالاتر از حد کفاف و ۳ درصد (۶ نفر) کمتر از حد کفاف گزارش کرده‌اند.

میانگین عزت نفس نوجوانان، ۵/۱۶±۴/۴۶ (در حد متوسط) بوده است. **جدول ۱**، شاخص‌های آمار توصیفی نمرات ویژگی‌های شخصیتی و سبک‌های دلبستگی نوجوانان را براساس حیطه‌های موردبررسی نشان می‌دهد. براساس آزمون ضریب همبستگی پیرسون، ارتباط عزت نفس با نمره سبک‌های دلبستگی و ویژگی‌های شخصیتی و زیر حیطه‌های آنها در نوجوانان در **جدول ۲** آورده شده است. **جدول ۳** نتایج آزمون رگرسیون خطی را نشان می‌دهد. به ازای افزایش هر یک نمره سبک‌های دلبستگی، نمره عزت نفس ۰/۰۶ کاهش و به ازای افزایش هر یک نمره ویژگی‌های شخصیتی نمره عزت نفس ۰/۸۰ افزایش می‌یابد. نتیجه آزمون آنالیز واریانس یکطرفه نشان داد ارتباط آماری معنی‌داری بین عزت نفس واحدهای پژوهش با درآمد خانواده وجود داشت ($P = ۰/۰۲$)، بطوریکه بیشترین عزت نفس نوجوانان به ترتیب در خانواده‌های با درآمد حد کفاف و بالاتر از حد کفاف گزارش شد. همچنین طبق آزمون ضریب همبستگی پیرسون، بین سن و سبک دلبستگی اضطرابی رابطه آماری معکوس و معنی‌داری وجود دارد ($P = ۰/۰۴$). براساس آزمون تی مستقل، مقایسه میانگین عزت نفس و سبک‌های دلبستگی برحسب جنسیت، رابطه آماری معناداری نشان نداد ($P > ۰/۰۵$). مقایسه میانگین نمره ویژگی شخصیتی سازگاران یا

را به خود اختصاص داده است. این میزان با نتایج تعدادی از مطالعات [۱۹-۲۱] همخوانی داشته ولی با نتایج حاصل از پژوهش احدی [۲۲] مطابقت نداشت. احتمالاً این ناهمبستگی می‌تواند به دلیل تفاوت جامعه مورد مطالعه و ابزار جمع‌آوری داده‌ها باشد. از آنجا که نظریه دلبستگی، فصل مشترک روابط خانوادگی و روابط با همسالان در دوران نوجوانی است لذا عوامل مرتبط با فرهنگ جامعه مورد پژوهش در زمینه ارتباطات و نیز سبک‌های تربیتی آن جامعه می‌تواند به عنوان عوامل مؤثر بر سبک‌های دلبستگی نقش تعیین کننده داشته باشند، در شهرهای کوچک این چنین عواملی که شاید بتوان به عنوان خرده فرهنگ‌های حاکم بر آن جامعه نام برد در مقایسه با شهرهای بزرگ که با سرعت بیشتری به سمت مدرنیته شدن در حال حرکت هستند و سبک‌های تربیتی و عوامل فرهنگی مذهبی از دامنه تغییرات وسیعتری برخوردار است می‌تواند به عنوان یکی از دلایل این تناقض باشد

مطابق یافته‌های حاصل از این مطالعه، بالاترین نمره مربوط به نمره حیطه وظیفه شناسی در میان سایر حیطه‌های ویژگی‌های شخصیتی بود. پژوهشگران در مطالعات خود به نتیجه مشابه با نتیجه ما دست یافتند [۱۸، ۲۰]. اما نتایج حاصل از پژوهش امیرآزودی [۲۳] و چالمه [۲۴] که به ترتیب در حیطه‌های توافق و برون‌گرایی میانگین نمره بالاتری از دیگر حیطه‌های ویژگی شخصیتی واحدهای پژوهش خود گزارش نموده‌اند، با یافته‌های ما مطابقت ندارد. علت تفاوت این یافته‌ها با مطالعه ما را می‌توان تفاوت در ابزار، گروه مورد مطالعه و حجم نمونه عنوان کرد. دلایلی چون محیط بومی و فرهنگ غالب ساکن در جامعه پژوهش با توجه به تاکید بر سبک فرزندپروری غالب در شهرستان می‌تواند توجیه کننده این تناقض باشد.

باتوجه به نتایج مطالعه حاضر، میانگین نمره عزت نفس در واحدهای پژوهش در حد متوسط و رو به بالا می‌باشد. نتیجه حاصل با یافته‌های بدست آمده از برخی پژوهش‌ها [۱۹، ۲۳-۲۵] همخوانی دارد. در عین حال نتیجه حاصل از پژوهش با نتیجه بدست آمده از مطالعه احدی [۲۲] که میانگین نمره عزت نفس متوسط و رو به پایین را برای آزمودنی‌های پژوهش خود گزارش نموده است، مطابقت ندارد. این اختلاف علی‌رغم استفاده از ابزار جمع‌آوری داده‌های مشابه با پژوهش حاضر به احتمال فراوان به دلیل تفاوت در میانگین سنی واحدهای پژوهش بوجود آمده است. نتایج مطالعه حاضر حاکی از آن است که بین سبک‌های دلبستگی ایمن و اجتنابی با عزت نفس همبستگی مثبت و بین سبک دلبستگی اضطرابی- دوسوگرا با عزت نفس همبستگی منفی وجود دارد. این نتایج با یافته‌های حاصل از پژوهش احدی [۲۲]، ایزدی و همکاران [۱۹]، هاشتینگر و لوکن [۲۶] همسو می‌باشد. برخلاف نتایج حاصل از مطالعه حاضر، مؤیدفر و همکاران [۲۵] ارتباط منفی و معناداری را بین سبک دلبستگی اجتنابی با عزت نفس گزارش نمودند.

یافته‌های پژوهش حاضر در خصوص ارتباط بین سبک‌های دلبستگی ایمن، اجتنابی و دوسوگرا را می‌توان براساس دیدگاه بارتولومئو و هورویتز این چنین تبیین نمود که افراد دلبسته ایمن و دلبسته نایمن اجتنابی مدل‌های درونی مثبتی از خود دارند، در حالی که مدل‌های عملی درونی افراد دلبسته نایمن اضطرابی- دوسوگرا از خویشتن منفی است. بنابراین داشتن الگو و تصویر انتزاعی مثبت از خود این امکان را به افراد ایمن و اجتنابی می‌دهد که در مقایسه با افراد اضطرابی-

توافق برحسب جنسیت رابطه آماری معنی داری نشان داد ($P < 0.01$)، بدین معنا که دختران بیش از پسران ویژگی شخصیتی توافقی داشتند.

جدول ۱: میانگین و انحراف معیار ویژگی‌های شخصیتی و سبک‌های دلبستگی نوجوانان شهر گناباد در حیطه‌های مختلف

متغیر	انحراف معیار $\pm$ میانگین
ویژگی‌های شخصیتی	
نروزرگرای	$6/20 \pm 23/53$
برون‌گرایی	$5/66 \pm 30/52$
باز بودن به تجربه	$4/78 \pm 25/46$
توافق	$4/90 \pm 27/26$
وظیفه شناسی	$6/66 \pm 32/43$
کل	$12/49 \pm 139/41$
سبک‌های دلبستگی	
ایمن	$12/68 \pm 3/17$
اجتنابی	$12/59 \pm 2/46$
اضطرابی	$11/99 \pm 5/26$
کل	$37/28 \pm 6/28$

جدول ۲: رابطه بین سبک‌های دلبستگی، ویژگی‌های شخصیتی و حیطه‌های آن‌ها با عزت نفس نوجوانان شهر گناباد در سال ۱۳۹۵ با استفاده از آزمون ضریب همبستگی پیرسون

متغیر	r	P
نروزرگرای	-۰/۵۲	<۰/۰۰۱
برون‌گرایی	۰/۳۵	<۰/۰۰۱
باز بودن به تجربه	-۰/۰۴	۰/۴۹
توافق	۰/۲۴	۰/۰۰۱
وظیفه شناسی	۰/۳۵	<۰/۰۰۱
ویژگی‌های شخصیت شناسی (کل)	۰/۲۱	۰/۰۰۵
ایمن	۰/۲۱	۰/۰۰۳
اجتنابی	۰/۱۷	۰/۰۱
اضطرابی	-۰/۳۱	<۰/۰۰۱
سبک‌های دلبستگی (کل)	-۰/۰۷	۰/۳۴

جدول ۳: نقش سبک‌های دلبستگی و ویژگی‌های شخصیتی در عزت نفس نوجوانان شهر گناباد

متغیر	B	β	SE	P
سبک‌های دلبستگی	-۰/۰۶	-۰/۰۸	۰/۰۵	۰/۲۷
اضطرابی	-۰/۱۲	-۰/۱۳	۰/۰۶	۰/۰۶
ایمن	۰/۲۰	۰/۱۳	۰/۰۹	۰/۰۴
اجتنابی	۰/۱۴	۰/۰۷	۰/۱۲	۰/۲۵
ویژگی‌های شخصیتی	۰/۸۰	۰/۲۲	۰/۰۲	۰/۰۰۵
نروزرگرای	-۰/۲۱	-۰/۲۸	۰/۰۶	۰/۰۰۱
برون‌گرایی	۰/۱۴	۰/۱۷	۰/۰۶	۰/۰۲
باز بودن به تجربه	-۰/۰۰۷	-۰/۰۰۷	۰/۰۶	۰/۹۱
توافق	۰/۰۵	۰/۰۵	۰/۰۷	۰/۴۷
وظیفه شناسی	۰/۰۸	۰/۱۲	۰/۰۵	۰/۱۱

بحث

پژوهش حاضر با هدف "تعیین نقش سبک‌های دلبستگی و ویژگی‌های شخصیتی در عزت نفس نوجوانان شهر گناباد در سال ۱۳۹۵" انجام گرفت. در پژوهش حاضر از بین سبک‌های دلبستگی ایمن، اجتنابی و دوسوگرا؛ نمره سبک دلبستگی ایمن واحدهای پژوهش بیشترین مقدار

دوسوگرا عزت نفس بیشتری داشته باشند [۲۷]. همچنین افراد با سبک دلبستگی اجتنابی به دلیل انتظارات و توقعات منفی که از دیگران دارند، از برقراری روابط نزدیک اجتناب می‌کنند ولی این افراد حس بالای خود ارزشمندی را از یک طرف با انکار دفاعی اهمیت داشتن روابط نزدیک و از طرف دیگر با تأکید بر اهمیت استقلال حفظ می‌کنند. بنابراین انتظار می‌رود افراد با سبک دلبستگی مضطرب- دوسوگرا عزت نفس بیشتری نشان دهند [۲۲].

طبق نتایج حاصل از تحقیق، مشخص گردید که ویژگی‌های شخصیتی نوجوانان شهر گناباد در حیطه‌های برون‌گرایی، توافق و وظیفه‌شناسی به طور مثبت و معناداری با عزت نفس در ارتباط بوده و آن را پیش‌بینی می‌کند. همچنین مشخص گردید که حیطه روان‌رنجوری به صورت منفی و معناداری با عزت نفس ارتباط دارد. نتایج پژوهش حاضر با برخی از یافته‌های حاصل از مطالعه ساشما و همکاران [۲۷]، [۲۸]، امیرآزودی [۲۳] همسو می‌باشد. برون‌گرایی، به تمایل فرد برای مثبت بودن، جرات طلبی، پرانرژی بودن و صمیمی بودن اطلاق می‌شود. توافق‌پذیری، به تمایل فرد برای بخشندگی، مهربانی، همدلی، و نوع دوستی مربوط است و سرانجام وظیفه‌شناسی، به تمایل فرد برای منظم بودن، کارآبودن، قابلیت اعتماد، خودنظم بخشی، پیشرفت‌مداری، منطقی بودن و آرام‌بودن برمی‌گردد با توجه به اینکه در این سه حیطه شخصیتی صفات مثبت فراوان به چشم می‌خورد قابل توجه است که در سن نوجوانی که زمان شکل‌گیری هویت آنان است برخورداری از چنین صفاتی که منجر به تشویق و تقویت مثبت از جانب بزرگسالان می‌شود می‌تواند نقش به‌سزایی بر عزت نفس آنان داشته باشد. از طرفی احساس ارزشمند بودن در دوران نوجوانی از لحاظ روانی نقش موثری بر عزت نفس نوجوانان دارد و بطور کلی هر عاملی از جمله تشویق و تقویت مثبت می‌تواند این احساس را در نوجوان رشد داده و منجر به ارتقای عزت نفس آن‌ها شود.

نتایج حاصل از پژوهش حاضر، ارتباط آماری مثبت و معنی‌داری را بین عزت نفس واحدهای پژوهش با درآمد خانواده نشان داد. این نتایج با یافته‌های مطالعه تجارپور [۲۹] که به بررسی جو عاطفی، خودپنداره، عزت نفس و پایگاه اقتصادی اجتماعی بر شکل‌گیری هویت جوانان می‌پرداخت، همسو می‌باشد. برخورداری از امنیت مالی و اقتصادی جهت برآوردن نیازهای اساسی با توجه به اینکه یکی از نیازهای اصلی هرم مازلو است نقش تعیین‌کننده‌ای بر ابعاد روانی دارد از آنجا که تأمین نیازهای اصلی می‌تواند احساس سلامت جسم و بدنبال آن روح را بدنبال داشته باشد.

همچنین براساس یافته‌های مطالعه حاضر رابطه آماری منفی و معناداری بین سن واحدهای پژوهش و سبک دلبستگی اضطرابی وجود دارد. این نتیجه با یافته‌های حاصل از پژوهش نویدیان و همکاران [۳۰] که در پژوهشی با جامعه هدف بیماران مبتلا به نارسائی قلبی انجام گرفت، همخوانی دارد. با توجه به اینکه استقلال طلبی در دوران نوجوانی بویژه در مرحله آخر این دوران که در سنین بالاتر دیده می‌شود می‌تواند اینچنین گفت که سبک فرزندپروری غالب در منطقه که برگرفته از فرهنگ بومی آن است پذیرش کمتر والدین را در برابر حس استقلال طلبی نوجوان نشان می‌دهد و همین امر می‌تواند دلیل احتمالی این یافته پژوهشی باشد.

با توجه به نتایج پژوهش، ارتباط آماری مثبت و معنی‌داری بین ویژگی شخصیتی وظیفه‌شناسی و شغل پدر واحدهای پژوهش بدست آمد. این نتیجه با یافته حاصل از پژوهش جمشیدی و همکاران [۳۱] که به پیش‌بینی فرار دختران می‌پردازد، همسوست. اینطور به نظر می‌رسد که شغل پدر می‌تواند نقش بسزایی بر شکل‌گیری شخصیت نوجوان در حیطه وظیفه‌گرایی داشته باشد. در دوران نوجوانی الگو برداری از شخصیت‌های مورد علاقه به چشم می‌خورد لذا توجه به اهمیت شغل پدر در این دوران و تأثیر شغل پدر بر سبک تربیتی می‌تواند تأثیر چشم‌گیری در برخورداری نوجوان از ویژگی‌هایی چون منظم بودن، منطقی بودن و خودنظم بخشی و پیشرفت‌گرایی داشته باشد

همچنین براساس یافته‌های بدست آمده بین میانگین عزت نفس و جنسیت واحدهای پژوهش تفاوت آماری معناداری وجود ندارد. این نتیجه با یافته حاصل از پژوهش شفیع و صفاری نیا [۲۴] نیز همخوانی دارد. در پژوهش حاضر مشخص گردید که بین میانگین سبک دلبستگی ایمن و جنسیت واحدهای پژوهش تفاوت آماری معنی‌داری وجود دارد. این در حالی است که ممبینی نیا [۳۲] در پژوهشی نشان داد؛ جنسیت در سبک‌های دلبستگی نایمن تفاوت ایجاد نموده است اما در سبک دلبستگی ایمن گزارشی مبنی بر تفاوتی معنادار بین دو جنس یافت نمی‌شود. همچنین یافته‌های عارفی و همکاران [۳۳] نشان داد که جنسیت آزمودنی‌ها نقشی در نوع سبک دلبستگی آن‌ها ندارد. این ناهمخوانی در نتایج می‌تواند به دلیل تفاوت در میانگین سنی، سطح تحصیلات و فرهنگ افراد حاضر در جامعه آماری باشد. نتایج حاصل از مطالعه حاضر نشان داد میانگین نمره حیطه سازگاری (توافق) پسران در مقایسه با دختران و مجموع نمرات حیطه‌های ویژگی شخصیتی دختران در مقایسه با پسران تفاوت آماری معنی‌دار و بالاتری دارد ولی میانگین نمره دیگر حیطه‌های ویژگی شخصیتی برحسب جنسیت تفاوت آماری معناداری را گزارش نمی‌کند. این در حالی است که مطالعه شکری و همکاران [۳۴] نشان داد دانشجویان دختر در مقایسه با دانشجویان پسر در عوامل سازگاری (توافق) و روان‌رنجوری و دانشجویان پسر در مقایسه با دانشجویان دختر در عوامل برون‌گرایی، وظیفه‌شناسی و پذیرش (باز بودن به تجربه) به طور معنی‌داری نمره‌های بالاتری گزارش کردند. این تفاوت در نتایج می‌تواند به دلیل تفاوت در میانگین سنی و تحصیلات افراد باشد. گرچه که نقش سبک تربیتی و فرهنگ بومی غالب در منطقه را نیز نمی‌توان نادیده گرفت.

نتیجه‌گیری

در رابطه با محدودیت‌های مطالعه حاضر می‌توان بیان نمود که با توجه به اینکه استفاده از پرسشنامه ممکن است نتواند راه‌های عمیق با توجه به نگرش‌ها و عقاید افراد را فراهم کند. بنابراین پیشنهاد می‌شود با استفاده از مطالعات ترکیبی کمی و کیفی و مصاحبه چهره به چهره بطور دقیق‌تر به ابعاد سبک‌های دلبستگی، ویژگی‌های شخصیتی و میزان عزت نفس پرداخته شود. با توجه به نتایج این مطالعه و الگوپذیری دوره نوجوانی، تمایل به استقلال‌طلبی و عضویت در گروه‌های دوستان و همسالان با طرز تفکرهای متفاوت و همچنین دور شدن آن‌ها از کانون خانواده، این عوامل در صورت عدم اتخاذ تصمیمی صحیح و اصولی، زمینه ساز سبک‌های دلبستگی نایمن، ویژگی‌های شخصیتی ناکارآمد و در نتیجه عزت نفس پایین نوجوانان و آسیب‌های دامنه دار آن بر روی خود فرد و جامعه خواهند

به انجام رسید، بدین وسیله از معاونت محترم تحقیقات و فناوری دانشگاه علوم پزشکی گناباد، کمیته تحقیقات دانشجویی، هم‌چنین کلیه دانش آموزان و مسئولین محترم آموزش و پرورش شهر گناباد که با پژوهشگران در جهت هر چه بهتر به سرانجام رساندن پژوهش حاضر همکاری نمودند، تقدیر و تشکر می‌گردد.

تضاد منافع

انجام این پژوهش برای نویسندگان هیچ گونه تضاد منافی را به دنبال نداشته است.

References

1. Eshghizadeh M, Basirimoghadam M, Baloochi Beydokhti T, Banafshe E, Najafi S. Comparison of Parenting Style in Mothers of Children with and without Stuttering: A Case-Control Study. *J Res Health*. 2014;4(1):623-9.
2. Basiri Moghadam M, Khosravan S, Sadeghmoghadam L, Ebrahimi Senoo N. Adolescent Girls' Self-Concept and Its Related Factors Based on Roy Adaptation Model. *Horiz Med Sci*. 2017;23(1):77-83.
3. Forat Yazdi M, Baghianimoghadam MH, Gerami MH. Determine the Effectiveness of Learning of Coping Strategies with Irrational Beliefs Based on the Theory of Rational-Emotional Alice on Attitudes to Communicate Before Married Female High School Students in Yazd-Iran. *Int J Pediatr*. 2015;3(6.2):1153-060.
4. Thibaut JW. The social psychology of groups: Routledge; 2017.
5. Diseth Å, Meland E, Breidablik HJ. Self-beliefs among students: Grade level and gender differences in self-esteem, self-efficacy and implicit theories of intelligence. *Learn Individ Differences*. 2014;35:1-8.
6. Marshall SL, Parker PD, Ciarrochi J, Sahdra B, Jackson CJ, Heaven PC. Self-compassion protects against the negative effects of low self-esteem: A longitudinal study in a large adolescent sample. *Pers Individ Differences*. 2015;74:116-21.
7. Jones JD, Fraley RC, Ehrlich KB, Stern JA, Lejuez CW, Shaver PR, et al. Stability of Attachment Style in Adolescence: An Empirical Test of Alternative Developmental Processes. *Child Dev*. 2018;89(3):871-80. doi: 10.1111/cdev.12775 pmid: 28301042
8. Rosenberg M. Society and the adolescent self-image: Princeton university press; 2015.
9. Sanford N. Self and society: Social change and individual development: Routledge; 2017.
10. Music G. Nurturing natures: Attachment and children's emotional, sociocultural and brain development: Routledge; 2016.
11. Ainsworth MDS, Blehar MC, Waters E, Wall SN. Patterns of attachment: A psychological study of the strange situation: Psychology Press; 2015.
12. Moffitt TE. Adolescence-limited and life-course-persistent antisocial behavior: A developmental taxonomy. *Biosocial Theories of Crime*: Routledge; 2017. p. 69-96.
13. Salehi M. The mediating role of the self-esteem in relation between the personality and job performance among

teachers of Marvdasht city. *Sci J Manage Syst*. 2018;9(31):1-24.
- 14. Berner JE, Santander J, Contreras AM, Gómez T. Description of internet addiction among Chilean medical students: a cross-sectional study. *Acad Psychiatry*. 2014;38(1):11-4.
- 15. Schultz DP, Schultz SE. Theories of personality: Cengage Learning; 2016.
- 16. Askarizadeh G, Amiri A, Karamoozian M. The relationship between personality traits and social acceptance level and internet addiction. *J Novel Appl Sci*. 2015;4(11):1129-32.
- 17. Brunborg GS, Hanss D, Mentzoni RA, Molde H, Pallesen S. Problem gambling and the five-factor model of personality: a large population-based study. *Addiction*. 2016;111(8):1428-35. doi: 10.1111/add.13388 pmid: 27000432
- 18. Zarei S, Asadi Z. The Comparison of Personality Characteristics and Coping Styles in Addicted and Non-Addicted Adolescents. *Res Addict*. 2012;5(20):87-104.
- 19. Izadi T, Hosseinzadeh M, Ezate Aghajari P. Relationship between attachment style, self-esteem and hopefulness in nursing students. *J Zabol Univ Med Sci Health Serv*. 2014;6(1):16-25.
- 20. Irani F, Sarvghad S, Rezaei A. The relationship between attachment styles and personality characteristics with anxiety. *Sociol Women's J*. 2012;3(2):117-26.
- 21. Mashhadi A, Mohammadi M. The comparison of attachment styles in normal and delinquent adolescents. *J Psychol Educ Stud*. 2009;10(3):127-40.
- 22. Ahadi B. The relationship between loneliness and self-esteem and attachment styles with students' attachment styles. *Psychol Stud*. 2009;5(1):95-112.
- 23. Amirazodi F, Amirazodi M. Personality traits and self-esteem. *Procedia-Soc Behav Sci*. 2011;29:713-6.
- 24. Shafiei H, Saffariniya M. Narcissism, self-esteem, and dimensions of aggression in adolescents. *J Cult Couns Psychother*. 2011;2(6):121-46.
- 25. Moayedfar H, Aghamohammadian H, Tabatabayi S. Relationship attachment styles and social self-esteem. *Psychol Stud*. 2007;3(1):61-72.
- 26. Huntsinger ET, Lueken LJ. Attachment relationships and health behavior: The mediational role of self-esteem. *Psychol Health*. 2004;19(4):515-26.

سپاسگزاری

پژوهش حاضر با کد اخلاق در پژوهش (IR.GMU.REC.1394.117) از کمیته منطقه‌ای اخلاق در دانشگاه علوم پزشکی گناباد در سال ۱۳۹۵

27. Bartholomew K, Horowitz LM. Attachment styles among young adults: a test of a four-category model. *J Pers Soc Psychol.* 1991;61(2):226.
28. SushmaKumar P, Batra P. A study of personality and Self-Esteem among youth of Rohtak, Haryana. *Delhi Psychiatry J.* 2015;18(1):133-7.
29. Najarpour S. The Relationship between affective family functioning, self-concept, self-esteem and socio-economic status on the formation of youth identity. *J Andisheh Raftar.* 2008;3(9):49-58.
30. Navidian A, Moradgholi M, Kykhaee A, Saeedinegad F. Relationship between Attachment Styles and Self-Care Behaviors in Patients with Heart Failure. *Hayat.* 2015;21(2):6-17.
31. Jamshidi B, Hoseini F, Arab Moghaddam N. Predicting girl's run away from home using the Big Five Factor Model of Personality. *Iranian J Psychiatry Clin Psychol.* 2010;16(2):135-44.
32. Y. M. The relationship between attachment styles, identity and social adjustment Ize city high school students in the academic year 2008-2009,. *International Conference on Humanities and behavioral studies: Institute of Directors thinker capital Vieira.;* 2014. p. 17.
33. Arefi M, Navvabinejad S, Sanaei B. The relationship between attachment styles and quality of friendship among high school students in Kermanshah. *J Res Consult* 2006;18(5):9-31.
34. Shokri O, Kadivar P, Daneshvarpoor Z. Gender differences in subjective well-being: the role of personality traits. *Iranian J Psychiatry Clini Psychol.* 2007;13(3):280-9.